

FÜGGETLEN LAPOK

1867. 31-ik szám.

Kedd, decz. 10.

Előfizetési ár: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Beigatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj minden beigatásért
30 kr. — A „nyit-tér”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Megjelennek minden kedden, csütörtökön és szombaton.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalához (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők. — Bérmentetlen levelek el nem fogadottnak.

Előfizetési felhívás

„FÜGGETLEN LAPOK”

1868-ik évi folyamára.

Miután a „Független Lapok” a jövő év első napjától kezdve, mint kath. politikai napilap, fognak megjelenni, melyekhez minden hétfőn megjelenendő „Irodalmi és tanügyi heti közlöny” is lesz csatolva, van szerencsénk ezennel t. cz. olvasóinkat tiszteltteljesen figyelmeztetni, hogy, miután lapunk kiállítási költségei ezentúl tetemesen megszaporodnak, kénytelenek vagyunk az eddigi előfizetési árakat is némileg felemelni, és pedig olyképen, hogy a „Független Lapok”-nak

Előfizetési ára:

egész évre 20 frt.
fél évre 10 „
negyed évre 5 „

A „Független Lapok”-nak minden előfizetője ingyen fogja kapni a „Hétfői Lapot” is. Azonkívül elfogadunk külön előfizetést a „Hétfői Lap”-ra is; és pedig

egész évre 6 frt. — kr.
fél évre 3 „ — „
negyed évre 1 „ — „

Együttal bátorkodunk azon eddigi t. cz. előfizetőinket, kik két vagy több negyed évre előfizettek, tiszteletteljesen megkérni, hogy az eddig hozzáuk beküldött díjakat az új előfizetési árak összegeig kiegészíteni kegyeskedjenek.

Az előfizetési pénzek alulirt kiadó hivatalhoz intézendők.

Pest, 1867-iki decz. 10-ikén.

A kiadó hivatal,
3 korona-utca, 18. szám.

Pest, december 10.

Lapunk utósó száma vitte meg olvasóinknak a püspöki kar értekezletének első nyilatkozványát. „A kath. népnevelési egyletek alapszabályaiiban.”

Oly ügy hozatik ebben szönyegre, mely a kath. közönség legtöbb tagját közvetlen érinti, következésképp leginkább közérdekű. E téren más részről a kath. közönség már mint önálló felekezet hivatik munkásságra, és a kath. működésnek a legszélesebb tér nyitattik meg.

Azokban ezen népnevelési egyleteknek tehetőségi köre mindenekben csak segélyező és alárendelt, melynek irányt a fenálló tanhatóság nyújt.

Nincs ma még idején ezen munkálat

részleteit közelebbi elemzés alá venni, miután az ügynek magának oly előzményei vannak, melyeknek megalapításától függ sokkép jelen tervezetnek alkalmazása is.

Es itt állunk e kérdés nyitányánál, oly kérdés előtt, mely Európa legtöbb statusaiiban éles viták tárgyát képezi.

Ez t. i. az állam és egyház közti kérdés a nevelés körül.

Mi szerencsénkre oly helyzetben vagyunk, hogy e kérdés körüli conflictusoktól nem tarthatunk s azért minden tartózkodás nélkül nyulhatunk hozzá.

Nálunk a felekezeti állapot nyert kifejlést, s az ország ahhoz ragaszkodik s a püspöki kar ezen alapokon kezdeményezi a kath. népnevelési egyletek alakítását.

De még nincs megjelölve a határvonal, mely az állam jogkörét, az autonóm felekezeti önállás jogaitól elválasztja még az iskolaügyekben is. És itt összeütközésektől tarthatunk.

Nem rég ugyanis olvastuk a P. Naplóban, miszerint a cultusminiszter ur 70 tanterületre szándékozik felosztani az országot, és mindenik kerületben egy tanfelügyelőt felállítani.

Ezen szándék, ha igaz, a felekezeti nevelés negatívója. E körül szükség tehát tisztába jönnünk.

Mi alig hiszszük, hogy a protestans felekezetek jól rendezett községi iskoláikban idegen tanhatósági beavatkozást elfogadjanak a kormány részéről.

Ha ők, mint felekezet, ilyesmit nem fogadnak el, hogyan lehet a katolikus népiskolákban a kormánynak nagyobb befolyása?

Tényleg előállnak tehát azon anomál viszonyok, melyekről eleitől fogva beszélünk, s ez mindaddig tartani fog, míg a felekezeti állapot az országban minden valásra alkalmazva, életbe nem lép.

A mostani cultusminiszter személyiségének annyi kiválóságai mellett még buzgó tagja is vallásunknak.

Tőle várhatjuk ennél fogva, mint már egy levelében a kezdeményezést meg is tette, hogy az 1848-iki törvényekben kifejezett vallásegyenlőséget saját felekezeténél mielőbb érvényre emelni sietend.

Es ha ez meglesz, csak akkor birandunk helyes fogalommal a fennálló tanhatóságról, melynek most a tervezetben a népnevelési egyletek alárendelteknek.

Mi nem ismerünk más alternatívát a tanhatóság iránt, mint vagy az állam vagy a felekezet maga.

Nálunk nem ismerünk más lehető választást, mint a felekezet, mert az állam, a mi már felekezeti kézben van egyik vallásnál, azt alig veheti el, azt sem teheti, mint maga a cultusminiszter ur elismerte, hogy egyik felekezet a másik felett, vagy egy felekezetnek erdélyi része több vagy kevesebb jogokkal birjon, mint a magyarországi.

Nem akarjuk itt érinteni az állam kétértelmű felügyeleti jogát.

De ezen joggyakorlata ismét nem lehet formában s befolyásban más egyik, mint a másik felekezetre nézve.

Ha a protestans felekezet körében a felekezet maga állítja ki azon hatóságot, mely a nevelés rendszerét megszabja, ugy nálunk is a tanhatóság, mely a nevelést vezeti, csak felekezeti lehet.

Ezen kérdések előleges tisztázása, s az állami felügyelet formáinak megszabása után alakulhat meg a felekezeti tanhatóság — élén a felekezeti ügyek vezetőjével az egyházmegyében.

Es ettől fog aztán függni azon lendület, melyet a kath. népnevelési egyletek az országban nyernek. Nem feledve soha mostan korunk azon általános követelményét, hogy, ki a terheket hordozza, az a jogban is részes akar lenni.

Vác, december 8.

Nem tartozom azok közé, kik leborulnak a hatalom előtt s imádják a felkelő napot. Még a sikernek is csak akkor van becse előttem, ha azt erő és bátorság vivta ki.

Néhány hét előtt önök, ugy szólván, semmiből lapot alapítottak. A meggyőződés és szellem arányán kívül, nem magas pártfogások, sem hivatalos ajánlások önök felépítésben nem kísérek.

S íme, önök szerény helyzetükben az erkölcsi bátorság ritka példáját fejték ki ez őszinteség és kötelem terén.

Féltékeny előítéletek, önző gyanúsítások állottak szabadelvű irányzatukkal szemközt; homályba akarák ejteni még önök lelkesmeretét is. S a nehézségek önök erejét növelték, meggyőződésüket szilárdították.

Mindezek dacára önök tulajdon emberiségükből, minden subventió nélkül, csupán és egyedül háromforintos előfizetőik vállain emelkedtek fel.

Ez nagy dolog, nálunk annál nagyobb mivel páratlan.

Valódi diadal ez programjuk és irányzatuk részére, s arról tesz félreismertetlen tanúságot, hogy

az önök által követett kath. irányzat hazánkban valódi szükség; hogy

ezzen újabb szellem visszhangra talál ezrek keblében; hogy

a pápától és hívektől szavazatra bocsájtván, azok jó kétharmada önök mellett nyilatkoznak; hogy

naponta erősebbé válik azon tudat, miszerint nagy katasztrófák fenyegetnek, s menthetlenül elveszünk, ha csak egészségesebb és korszerűbb irányzatra nem vezetjük egyházunk ügyeit.

Ez oka, hogy találkoznak elegenden, kik óhajtanák, vajha a felső papság önök mögött erős háttér képezne erkölcsi támogatásával. Ezt én is óhajtanám s azt hiszem, nem az egyház érdekei bánunk meg ezen örvendetes fordulatot. Az idő szelleme halad, alakít, ront és épít, s nagy rázkódások előkai mindenkor hosszú mulasztások vagy

botlások valának s a javítás és okszerű reformoképedelme. S y e i e s kortársai Bossuet és Dubois századának hibáért szenvedtek.

De így, a fennforgó viszonyok között kívánom kell, hogy a szerkesztőség álláspontját bizonyos fusiok miatt fel ne adja, s le ne mondjon kitűzött független irányáról, még kecsesgetések fejében sem.

A kik önököt most nem értik, vagy érteni nem akarják, később, és talán nem sokára be fogják ismerni, hogy nem apostasia a haladó század eszméivel való kibékülés ott, ahol azok hitelveket nem sértenek; hogy nem forradalom az idő keretében nem alkalmas mult intézményeivel való szakítás, a régi fogalmakról való lemondás, nagy előítéletek levételése, midőn új erkölcsök, pozitív igazságok, józan kritika a társadalom és egyed számára közzét, közszabadságot és közfelvilágosodást nyújt!

A ki ezt nem hiszi, az ma elkésett vendég az új társadalomban.

Egyrészt ez is indokolhatja imént tett abbéli czélzástomat, hogy a szerkesztőség eddig megőrzött függetlenségét a politikában szintűgy, mint a felső papság irányában ezutánra is megtartani igyekezzék.

Önök függetlenek voltak eddig egyházi működésükben a püspöki hatalom minden személyes vonatkozásaitól. Önököt egyetlen főpap sem subventionálta. Nem voltak senkinek egyedi érdekeihez lánczolja.

Ez hozta önök táborába a pártot, mely lelkesedéssel csoportul zászlójuk alá. Ne hidják, hogy a gondolkodó agyukat félrevezette egyik lapársuk azon bárgyú ötlete, mintha lapjuk czime, a függetlenség, az Istennel és valással való vonatkozásukra is vonatkoznék. Jól tudjuk, mit kelljen egy kath. lap minden irányban való függetlenségéről tartanunk.

Éppen a független kath. sajtó hiánya okozta nálunk a bajok egy nemét, s ha fájdalommal kell is tapasztalunk, hogy nincs népszerűsége, tehát hatása oly lapnak e hazában, mely a felső papsággal bár a legkisebb vonatkozásban is áll; ugy igaz hitünk, miszerint erős napokban éppen önök tehetnek majd a katholicismus érdekeinek fontos és biztos szolgálatokat!

De ily eszméről máskor többet. Most engedje meg a szerkesztőség, hogy gratulálhassak. Három havi működés után napi lappá válik szerény kezdeményük.

En ez örvendetes eseményben irányuk és elveik biztos diadalát üdvözlöm. Ha önök elég számu előfizetőre nem számítanak ily nagy calculusba alig ereszkednének.

Ne is aggódjanak, a katolikusok önököt elhagyni nem fogják. Nyolcz milliós érztletére és érdekeire építik önök reményeiket, és önök csalódnai nem fognak.

Szerencsés gondolat volt, hogy előfizetőinknek, minden hétfőn ingyen lapot adnak. Értem az „Irodalmi és tanügyi lapot.” Ez nagy generozitás. De nem is fog ily módon a szerkesztőség meggazdagodni! Régi óhajtam volt, kath. politikai lap mellékletül egy irodalmi

TÁRCZA.

Tanulmányok a gymnasiumi ügy körül.

Készülési könyvek, az alsóbb osztályokban követelendők, a gymnasiumban a tanítványra kell bízni, akár-e olyant tartani; hacsak elkészült.

Készülést azonban minden szakma követel, különösen a történelem.

A tanítványnak utasítást kell adni, miként szedje ki kellőleg kézikönyvének rövid tartalmát; a felsőbb osztályokban pedig az ókor tanulmányánál utasítsák a tanuló a forrásokhoz, hogy tanulmányozásukra inger keletkezék benne.

Másrészt teljes jogosultsággal bir ezen közmondás: repetitio est mater studiorum; csak hogy ezen értelmes alapon helytelen alkalmazása sokat ártott a tanodáknak.

Nem minden tárgy kíván és tűr egyenlő mérvben ismétlést; némely tárgy általa megemmitetik. Ez áll mindenk felett Homérról; ha tanítása helyes módon történik, megkedveli azt a tanítvány és a hős cselekvény menete, folyama által magával ragadtatik; de ha minduntalan az ismétlés dorongját vetjük lábai elé, szerfelett igaztalanul eltopptjuk a tanuló. Homér magától ismétlődik, ha a tanár tárgyát jól érti.

Hasonlólag áll ez Virgillről és a történetírókról, mint: Liviusról, Xenophonról és másokról, kiknek természetben fekszik a tanítványokat magukkal ragadni.

A történelmet, számtant és természetesen a nyelvtant is vizsont ismételni kell.

Az ismétlés legjobb, leghatásosabb és legkellemebb módja az előtűnt fekvő tárgynak értelmezése már begyakoroltnak ügyes felhasználásával történő észrevétel ismétlés; általában szükséges az oktatás egybevárgása, p. o. a történelem segélyülhívása az ókori remekírók értelmezésére és vizsont.

A félvégén mondhatjuk azután egyszer vagy kétszer: most ismételni fogunk, olvassátok el Liviusok első könyvét! Vagy az olvasmány bevégezése után mondjuk: Legyetek eszeteken; élvezétek honn őszvefűggesben és bútalatul a bevégzett olvasmányt.

Ily kívánatos magánismétléstől végre a remekíró önkéntes, élvezetűd olvasmánya ered, mi a gymnasiumi miveltésű célja.

De nem követendő a vizsgálatra szánt ismétlés; époly kevésbé helyeslehet a tanárnak a további önkészítés kikérülése végett igénybe vett következetes ismétlés.

Természetes, kísérőül ajánlkoznak az emlegyakorlatok, azaz: oly dolgok emlézése, melyek önmagukért emléztetnek.

Volt idő, midőn az egész paedagogiai tudomány az igen sok emléztetésből állott.

De szerfelett káros a tanítványnak p. o. mondani: eddig és eddig fogod megtanulni τῶντων ige hajtogatási mintáját, mielőtt azt származtatásilag értelmeztük.

De káros az is, ha a történelmet szakaszoként magyarázat nélkül egy napról a másikra feladjuk; legkárosabb azonban, ha a remekírók mellé

nyomatott értelmező jegyzeteket tollba mondjuk és azt betanultatjuk.

Másrészt szinte az emlegyakorlatok szűkségessége sem tagadható, és Jacobinak (Gallitzin herczegnőhez írt levelében) igaza van, midőn mondja: „Bármily véleményem legyünk is az oktatás legjobb tanmódját illetőleg, mégsem tagadható a következő, hogy tudni illik azon tndományokat, melyek nem gépies módon részben tanulatók, részben megtanulandók, ha valóban elsajátítani akarjuk, végre is csak gépiesen kell tudnunk.

Az, mit nem ugy tanultunk, hogy emlékezetből is elmondhatjuk, az észnek mintegy csak szemlélő szerep jutván, igen keveset, vagy legalább nem sokáig használ nekünk.”

Az emlegyakorlatok tehát, ha azok szűkségessége elvitázhatlan, mily módon kezelendők és mily tárggyal birjanak? Az elsőt tekintve megjegyzendő, hogy épen azon években, melyekben a képzés mellett főleg az emletheletőség erős, nyújtandók ennek tápanyagok és pedig oly dolgok, melyek a tudományra és olyanok, melyek az életre nézve szűkségesekek.

Ennek következtében az alsóbb osztályokban igen sok szó tanulandó, és nemcsak latin, hanem görög is, főképen pedig ez utóbbi; görög szótárak is készítendők; a vita tárgya marad azonban, vajjon a szótár rendezése szövelemzeti vagy tárgyi legyen; itt az egyik teendő, a másik nem hagyandó. Ezen kötelesség mulasztása főok arra, hogy a végzett ifjú és férfi halomra veti a remekírókat; mert ahhoz, hogy ekkor még szótárak felállításával és szavak magolásával veszdődjék, sem kedve, sem ideje többé.

Mai számunkhoz van mellékelve a „Népbarát” előfizetési felhívása.

lapot de eddig ez eszmének nem jött meg Columbusa.

Csak legyenek önk kitarók, és bízzanak maguk igazságában és a jó Istenben, miközvetni fogjuk önök zászlóját bátran, szabadon, s a ki egyházának és nemzetének érdekeit igazán szereti, a kiből jellem és önérték van a ki feltudja fogni, hogy a szabadság és haladás nagy elvei a kereszténység kebelére tartoznak s ott virulnak legszebben: az velünk fog tartani, s kész barátja és híve leszzen önök lapjának mindenkor. k.—1.

Mire ügyeljünk vaspályáink körül.

Nemcsak közlekedési, azaz anyagi, de kulturai azaz szellemi tekintetből nem lehet eléggé sietnünk vaspálya rendszerünk kifejlesztésében.

Mindemellett be kell vallanunk, hogy alig van Európában ország, melynek viszonyai a vaspályai közlekedésre kevésbé megérették, mint hazánkéi.

Nagyobbára gyér népesség, az is igen kevés mozgékony természetű, a forgalom tárgyai jobbadán nyers termények, melyek igen olcsó szállításhoz bírnak meg.

Természetes ennél fogva, hogy nálunk a vasuti forgalomnak, még jó ideig az ország segélyére kell szorulni, és az országnak építendő vaspályáiból jó ideig csak közvetett nyereseményeket lehet számba venni, azaz vaspályáink nem lehetnek egyelőre jövedelmezők.

Azonban nagy terjű, csekély népességű, gyáriparral nem bíró országban még a vaspályáknak azon hátránya is megvan, hogy az összekötő pontok igen hosszúak.

Pest például a főpont, innen Bécs 37, Debrecen 26, Szeged 26, Arad 34, Miskolc 24, Nvárad 23, Győr 25, Kassa 59 mföld. Ennél fogva ha országunkat be akarjuk némileg hálózni, nagy hosszúságú vaspályák kellenek, roppant töké az, mi beépítendő, s nagy a kamatter, mi utána az országra hárul.

Ezt enyhíteni a kormány legszigorúbb kötelessége.

Ily viszonyok közt felette fontosá válik minden körülményeket felhasználni, melyek a vaspályák kiállításának terheit a forgalom olcsósága mellett mérséklék.

Ezek közt főtekintet érdemel, mi soha sem mellőzendő:

I. A külföldi forgalomnak mennyire lehet hazánkba való vonása. Mert ez által a vaspályák fennállásának terheit tetemes részben a külföldi forgalom hurokkozza.

E részben első helyen mutatkozik némi kilátás a keleti összeköttetés közvetítésében Erdély felől. E körül azonban a Duna versenyzése a vaspálya forgalmát némileg mérsékli, más részről a tengeri út is sokat elveszen, végre még Erdélyen keresztül vezetendő vaspályáinkat a fekete tenger Belgráddal összeköttetése is fenyegeti.

Ausztria s Magyarország iparának kell fontosabb szerepet a dunai tartományokban szerezni, s ez felélénkítendő vaspálya forgalmunkat is.

Sokkal biztosabb siker ígérkezik Lengyelország s az éjszak felől a dél és keletre Adriához s a Dunához Magyarország számára.

Ezen átmeneti forgalom csak nagy kerülőkkel mellőzhető hazánkat, s azért erre különös súlyt kell fektetnünk. Az éjszaki

keleti összeköttetések Pesttel úgy rendezhetők, hogy Lengyelországból majd minden áruforgalom okvetlenül Pesten keresztül vegye útját délnek, sőt ügyes rendezés mellett még nyugatnak is.

Valóban megszomorító dolog, ha Európa térképére nézünk s az Adriát, Pestet, Lembergét egy egyenes vonalban feküdni látjuk, s mégis minden áruforgalom Lembergől az Adriához roppant kerülő uton Bécsen keresztül jut Triestbe.

Ez eddig következzék volt az ellenünk mindenekben nyilatkozó elnyomási törekvésnek, de ezentúl, ha így hagyjuk, csak élettelenségünknek lesz bizonyítéka.

Ezen kereskedelmi út pedig annál fontosabb, mert télszakon a tengeri út a dardanellákon át impracticabilis s az áruszállítás szárazon történik. Hozzájárul ehhez még azon előny is, hogy ezen vonal belföldi vonalaink legfontosbikának egyikét is befoglalja a Pest-Miskolczi.

Természetes, hogy ily világkereskedelmi tekintetek aztán localis érdekeinktől némi áldozatokot kívánunk, t. i. a lehető legegyszerűbb vonalozásokat, még akkor is, ha a kiállítás többre kerülne.

II. A forgalom olcsósága mellett különösen ügyelni kell a kormányra, hogy apró társaságokra osztott működést a vaspályáknál meg ne engedjen.

Alig van valami, mi a forgalmat inkább drágítja s az áruszállítást nehezíti, mint a sok társaság apró vonalokkal.

Már maga egy vasut technikai s üzleti kormányzata igen költséges hivatalokat igényel s ha ezt 30—40 mföldnek kell korhozni, teljes lehetlen az olcsó szállítás.

Ha minden kisebb vonal külön igazgatótanácsot, külön üzleti s műszaki directiókat állít, már a forgalom vagy az ország síni meg.

Továbbá a vaspályák kiállításának a költségek fő rovatát a szállítási eszközökben leverő igen nagy töké teszi. Ez milliókat kíván.

Próbált vonaloknak a lehető legnagyobb forgalomra kell felszerelve lenniök, különben időnkint az üzlet fennakad, s ez által történik, hogy nagy összeg vesztéglő fundus instructussal kell birnia.

Nagy kiterjedésű vonaloknál egy társulat kezében aránylag sokkal csekélyebb forgalmi fundus instructus szükséges, mert azon pontra gyűjtí forgalmi eszközeit, hol időnkint az üzlet élénkebb.

Végre nem lehet vaspálya szergyarak nélkül, ezek is igen tetemes pénzbe kerülnek s csak akkor nem terhei az üzletnek, ha folytonos foglalkozásban lehetnek, mi kisebb társulatoknál lehetetlen.

Utóvögre pedig ezen terv épen szembeállítatik ma is azon szövetséggel, melyben tetteg létezőnk, azon politikával, melyet törvényhozásunk követ, s mig ez határozottan rosztaltik, amaz mint fényes jövődő ábrándképe mutatattik fel.

Botor dolognak tartanók komolyan ily confederalionalis eszméről mint olyanról szólni, mely bár, mint egy felmerülő eszme, a magyar faj körében vita tárgya lehet.

Meg kell azonban avval ismerkednünk akarjunk nem akarjuk, mert mint láthatjuk szőnyegre van hozva, s mint divatárú kínálattik egyik pártlapunkban.

S mert a terv igen homályosan boesájatik a nagy közfenség előtt áruba, félrevezethet sok jó hiszemű embert, s azt biheti a becsültes magyar, hogy talán nagy királyunk büszke emlékei ébredtek fel önkényes számkivetésben élő földieinknél, s ök rést látnak a külföldön jobban, mint mi ama dicős kor megújulására, hol

mint a nagy király alatt három tenger pártvirányi mostanak hátatfalat. Azt bihetik, hogy tán arról álmodoznak a tervelők, mikép a magyar király e korona jogán országaihoz esatolja foederationalis alapokon a kelet néhány országait is, s kiterjeszse uralmát a fekete tengerig.

Ezt annyival inkább bihetik, mert a török birodalomról egyre állítatik, mikép felszólófelben van, másfelől uralkodásunk irányában a keleti

kevesebbet költünk ugyan, de csak annak fejében, hogy holnap s holnapután folyvást költsékezünk, mindig a forgalom rovására.

Ezeket tartjuk mi vasuthálózatunk kifejtésében szem elől nem téveszthető tekinteteknek.

A szövetezési kérdés.

Journalistikai hivatásunk tisztában nem szabad semmi kérdés elől kiállnunk, mit akár a napi irodalom felvet, akár más téren akké felmerül, hogy az országban figyelem és beszéd tárgyát képezheti.

Olvasóinknak az iránt tájékozva kell lenni általunk. Nem hoztuk volna szőnyegre e kérdést, mely ellen nincs mit érvelésekkel előállni, mert a magyar szellem józan ösztönére eléggé támaszkodhatunk, s nem akartuk eddig azért is szőnyegre hozni, ne hogy keserüséget láttassunk szítani oly személyiség iránt, ki ugyan erre eléggé feljogosít nyugtalanításával a jelenben, de kiről inkább csak történetirő minőségben szeretnénk szólni.

Azonban levelének egyikében szemrehányással veti oda a dunai confoederatió kérdését, s most egyik segéde, kit egyik laptársunk az ő Nigra lovagjának nevez, minden részleteiben tárgyalja a kérdést, sőt e tervet — a dunai confoederatiót — a civilizáció egyik legnagyobb exigienciájának hirdeti s oly dolognak nevez, mely „nemzeti függetlenségünket, hazánk jövőjét, és a népjólét felvirágzását egyedül biztosíthatná”.

Mi valójában azon hitben ringattuk magunkat, hogy az évek előtt, ha nem esalódunk, 1862 ben tudomásunkra jött confoederationalis terv rég elmosódott oly sok más tervelésekkel együtt, melyek egy kamarán keltek.

Most úgy látjuk, miszerint az nemcsak él még, sőt egy világtörténelmi nagy eszmének állítatik, mely meg fog testesülni, mert „a nemzet érdekei és az európai viszonyok egyiránt követelik”.

Utóvögre pedig ezen terv épen szembeállítatik ma is azon szövetséggel, melyben tetteg létezőnk, azon politikával, melyet törvényhozásunk követ, s mig ez határozottan rosztaltik, amaz mint fényes jövődő ábrándképe mutatattik fel.

Botor dolognak tartanók komolyan ily confederalionalis eszméről mint olyanról szólni, mely bár, mint egy felmerülő eszme, a magyar faj körében vita tárgya lehet.

Meg kell azonban avval ismerkednünk akarjunk nem akarjuk, mert mint láthatjuk szőnyegre van hozva, s mint divatárú kínálattik egyik pártlapunkban.

S mert a terv igen homályosan boesájatik a nagy közfenség előtt áruba, félrevezethet sok jó hiszemű embert, s azt biheti a becsültes magyar, hogy talán nagy királyunk büszke emlékei ébredtek fel önkényes számkivetésben élő földieinknél, s ök rést látnak a külföldön jobban, mint mi ama dicős kor megújulására, hol

mint a nagy király alatt három tenger pártvirányi mostanak hátatfalat. Azt bihetik, hogy tán arról álmodoznak a tervelők, mikép a magyar király e korona jogán országaihoz esatolja foederationalis alapokon a kelet néhány országait is, s kiterjeszse uralmát a fekete tengerig.

Ezt annyival inkább bihetik, mert a török birodalomról egyre állítatik, mikép felszólófelben van, másfelől uralkodásunk irányában a keleti

recompensatió eszméje a lapokban annyiszor felmerült már.

És ezen recompensatió kérdése a mint nem fekszik a lehetőségek körén kívül, úgy ránk magyarakra nézve igen életbevágó ügy, s lehetne is akkor, a mikor igen komoly és gyakorlati haszonnal járó viták tárgya is, noha ebben is a nemzeti szellem józan ösztöne legyőzte a történelmi remiseneciák hatását, és az ambitió vészhozó appetitását már.

Azonban ilyes kombinációról Kossuth dunai confoederatiójában nincs szó, sőt ő egyik utóbbi levelében erről szóról szóra ezeket írja:

„Elég nekünk a nemzeti kérdésből, a mennyi van. Nem instálunk többet belőle.” Ha mindazon keleti tartományok, melyeknek ezimerei Magyarország ezimere körül figurálnak, tányéron hoznák is felénk a meghódolást sz. István koronájá iránt, még akkor is azt kellene mondanunk „kösönjük, nem kell.”

A dunai confoederatió eszméjében tehát arról nincs szó, hogy a keleti tartományok, mint ávulsók, koronához esatoltassanak, vagy hogy uralkodásunk alatt egy nagy szövetséges keleti állammá egyesüljenek.

De miről van hát szó? fogja az olvasó kérdeni. Azt csak Kossuth és hívei tudják — mert mi oly dunai confoederatiót egy vagy más formában, hol nekünk a nemzeti kérdésből több ne jusson, mint a mennyi van, érteni nem tudunk.

Annyit annak idejében olvastunk, miszerint a terv az volt: kibontakozni Ausztria kapcsolataiból, és mint önálló Magyarország, Horvát- és Tóbrszággal, Szerbiával, Moldva- és Oláhországgal egy szövetséges államot előállítani egy oly közös államgyűléssel, mely felváltva Pesten, Zágórában, Belgrádon és Bukarestben ülne össze s a közös ügyeket közösen intézné.

S minő uralkodás alatt? Erről a terv hallgatott. Pedig valószínűleg e bokorban fekszik a nyul.

S ez eszméről mondandunk némieket.

A törvényhozás működése.

A képviselőház decz. 7-diki ülésében kezdette meg az államadossági törv. javaslat tárgyalását. Mintán a pénzügyminiszter néhány szóval ajánlotta a törv. javaslat elfogadását, Tisza Kálmán a baloldal nevében benyújtja az ellenzéknek erre vonatkozó indítványát.

Tisza Kálmán e napon oly bensőséggel szólt, minőt csak kivételképen tapasztalhatunk nála. Máskor rendszertelen hűdegen hagy, s úgy látszik, mintha beszédében készakarva kerülne a szónoklat fogsáit, mintha meg volna győződve, hogy oly munkát végez, melyben sikerre nem számít.

Ez ülésben mondott beszédén ellenben nagy hév ömlött el, s az nevezetes hatást tett. Tisza K. azt indítványozta, hogy terjeszse elő a pénzügyminiszter a bevétel s kiadásokról szóló tüzetes, hű és teljes kimutatásokat s a ház csak ezek megtekintése után határozzon az államadosságiok kérdeséről. Ez indítvány, úgy mint azt Tisza K. felállít és magyarázta, első pillanatra csakugyan életképesnek látszik s így nem esalódhat, hogy ezt tartalmazó beszéde hatással volt.

De nem szabad felednünk, hogy miben áll ez indítvány lényege.

A kiegyezés létesültével el kellett fogadni mindazon következményeket is, melyek e tényből folynak. Így el kellett fogadni az államadosságiokban való részesedést, nem jogi kötelezettséggel, hanem egyedül politikai szempontból, mint azt az 1861-diki országgyűlés is kijelenté.

Az államadosságiok teljes visszautasításáról tehát csak azok beszélhetnek, kik a koronázást el

az illető remekirőt tömegesített tudomány közlésének alapjául tekintették; ezen tárgyak oly korba tartoznak, melyben a szellemi működések szédarabolvák; korunkra már nem illenek: olvassunk oly gyorsan, a mint lehet, azaz: oly lassan, a mint kívánatos, hogy az értelem ne szenvedjen miatta: de — ne sokat hiuságból, sem keveset lomhaságból vagy ügyetlenségéből.

A gymnasium nyolczadik osztályában az olvasmány terjedelmi köre talán ez lehetne: Liviusból két, legfeljebb harmadik könyv; Virgilből két, többnyire három ének, Xenophonból sok legalább négy (a Hellenikák az Anabasis vagy a Cyropaedia); Iliasból ötnél nem kevesebb és hatnál nem több ének, vagy az Odysseából hét vagy nyolcz ének.

A latinból nem tanácsos kisebb terjedelmű olvasmány. Főkötelesség azonban az olvasmányt bevégezni; mert misem ártalmasabb, kivált jó tanulókra nézve, a csonka olvasmányfál.

Még veszedelmesebb a nyalánkság; ez csaknem a jellemre veszélyes.

A tanár nézve pedig főkötelem az értelmezésnél a lelkesedés: si vis amari scriptores, ama: mi természetesen nem szalmatűz, hanem belátáson nyugvó lelkesedés legyen.

A tanárnak a tárgy mellett nyilatkozó ezen buzgalma sok más hibáját feledtetti; mert épen ezen buzgalom, ezen lelkesedés nem pótolható semmiféle tudomány által.

vagy fejtegető értelmezésekre, míg az értelmezésnek a remekirő folytonos élénkítésének kellene lennie, mint az újabb időben oly kívánatos módon eszközöltetett. Azonban a fordítás egészen a véletlenség jellegét hordozta magán.

A német egyetemek lezkesorozataiban olvastathattak: Selectos locos e Virgilio explicabit N. N. A helyes tanmód azonban ettől nagyon elít. A fődolog a tartalom, tehát a tárgy iránt élénk érdekl kell viselkednünk; a tanár előbb a tanítvány előtt (cum grano salis) érte az azt és képzerejével éltesse a tanítvány képzerejét.

A tanítvány, ki p. o. az Anabasisot olvassa, képzelje mintegy, hogy az olvasottakban ő is tetteleg résztvett.

Sok fűz természetesen az ifjúsággal olvastandó remekirő választásától, és e mellett mindig magától értet, hogy a tanár az illető remekirőra a legfontosabban előkészült legyen.

Azután a tanárnak, hogy a tárgyat jól megérttesse, pontos fordításra kell szoritania tanítványait; ez az értelem próbaköve és gyöngye.

Régi vita tárgya: vajjon szó szerént vagy szabadon fordítsunk? azaz: anyanyelvünk az idegenhez vagy ezt inkább anyanyelvünkhez hozzuk alaki közelségbe? Schleiermacher (Plato-jában) az előbbi tevő; de mi anyanyelvünk felett semmi joggal nem bírnok. Fordítani annyit tesz, mint a gondolatokat és alakjaikat más neylvre úgy illetni át, hogy a gondolatok tisztán kifejezve oly alakban jelenhessenek meg, mely nyelvünknek is alakjánál megegyez; vessük össze p. o. Demosthenének és Aeschines beszédjeinek Cicero által történt fordítását.

Ama rabszolgai fordításból sokszor badarság keletkezik, eme szabad fordítás pedig gyakran önkényessé válik; de a fordítás ne legyen egyik sem; hanem az anyanyelv legűndöklibb szépségében jelenítsék, hogy ezáltal tudományos fordítás eredjen.

A fordítónak tudnia kell, miképen viszonylik egyik nyelv geniusa a másikéhoz.

A fordítás művelete vagy a szószereleg, vagy a tárgyilag és lényegileg megfelelő fogalmaknak helyettesítése, ahol lehetséges együtt mind a kettő.

Ha e mondatot: omnem vim ingenii, quae summa fuit in illo, in populari levitate consumsit, így fordítjuk: egész nagy tehetségét a népvészlet könnyelmű hajhászataiban emésztette fel, úgy ez sem szabad, sem szócseré, hanem tudományosan szükséges fordítás.

Az utóbb nevezett tulajdonképi helyettesítés szorosabb értelemben közmondásoknál alkalmazható p. o. két legyet egyonúttni egy csapással: duos parietes ex eadem fidelia dealbare; egérből elefantot csinálni: e rivo flumina magna facere (Juven.) és főleg a helyváltoztatás nagy vitéken.

A szószerei fordításokat illetőleg a tanodában már fennebb megjegyeztük, hogy azok kellő készsülések után veendők elő: ekkor a tanítvány is magyarul folyékonyan és hibátlanul fog fordítani. —

E kérdésre: hányszor fordítandó a házi dolgozat? a felelet: annyiszor, a mennyiszor annak nehezsége azt kívánja.

Szép és fontos helyeknél olvassa el azt egészen oly tanuló, ki jól és határozottan beszélni tud; ez hat a tanulótársakra.

A tanár azonban mindenesetre előbb írásban maga fordítsa le a remekirőt, de ne hozza azt a tanodába; mert tízszer a nyi követeltetik tőle, mint a tanítványtól.

Az iskolai fordítások javításánál nem szabad azonban a tanítványokat gyünoros itészkedés által saját dolgozataik eredményének örömtől megfosztani.

Írásbeli dolgozatok az alsóbb osztályokban ugyan a hallottak szilárdítására, de a felsőbbekben nem minden remekirőből készitendők, rendesen csak egyből; továbbá nem Homérból, hanem talán Horáczból nem Xenophonból, hanem Liviusból vagy Demosthenesből; mindamellet kivétele sen nehéz helyek is p. o. Ciceroból írásban fordítandók, a tragikusoknál talán a karok.

Alapelv: ezen esetekben a fordításnak nem szabad közönségesnek lennie és így ingerét vesztenie; a tanítványok tudnia kell, hogy műfordítást, műterméket várnak tőle.

Míg a fordítás inkább az érzést foglalkodtatja, addig a remekirők fejtegetése az értelmet veszi szilkségképi igénybe.

A helyes értelmezéshez azonban három dolog kívánatik, ugyanis: hogy azt, mit magyarázva mondaní akarunk, kifejtjük, a fejleményt az unalom elkerülésé végett ismét központosítsuk, és e mellett a jelzéshez értsünk, mi által kiemeljük a fénypontokat és a tanítvány emlékeztetésé vessük.

Egy kérdés vár még megoldásra: folytatálagosan vagy megállapodással olvassunk-e? Előtünk mintegy száz évvel folytatálagos olvasásnak nevezték azt, ha valamely remekirőt önmagáért olvastak végig, megállapodó olvasásnak pedig, ha

akarták ha nem pedig De Tisza

ahhoz, hogy Igen, Először az 8—9 hónapig szeszes szá Mi pedig M ez már meg számadásol tettek.

Tisza hosszu, ma sorolva mi érveket, mi szólanak.

V á r a vetkezett, E „a hó anna azt”, vagy e elő, mely képe is.

Ez o. nak alkalm tönzésére, ragadta a idézetei al ijesztő, de o mellett szaggyobb, lak egy új könnyebbé nyező az, m ből a világ mely a sváj dogabb köz gertől elfog Eötvös kigyult, ha ki és szava Ezzel a Decz. 8 kat a pénzü many válas interpellála pon rendelt kálat it?

Ez inte felett, kijele részével meg felolvasnia, holnap lehet meg fognak fenyegeti a

Követke törv. javasl Hunfa szólván, kilt beadott indí ságok ügyél

Nyk o l baloldal zajt oly fantásiá és svájzi sz gunkkal ösz

Bánó dolkozba e a kiegyezés kezö hullám házon kivül lálkoznia, a a bazu javát

Bónis vavva, Eötvö decretálni ne Borcs beszédben a niczky G tozott s most szédében a okokat esapo

Bujan szerítés és e javaslat mel hogy a jelen Menyhért a szoritsanak.

Szontá sági kérdést királyainak földbírtok ell Szólt mé mellett s r

ülés semmi t volt egy-két tak meg.

A vitát b

A közele lenetek azon már egy izben lalunk.

Parlamen

zolja a szeptemberi szerződést és az intervenciót. Azt mondja, ha Franciaország Garibaldiak meg...

Arra, hogy a pápa Rómát szilkségi és Olaszország az egységében nem nélkülözheti, azt feleli...

Kijelenti továbbá, hogy a mielőtt oda nyilatkozott, miszerint a francia csapatok addig maradjanak...

A „Nat. Ztg.” írják Florenczéből: Ma már az ember nem élhet családokiban; a római kérdés nem tisztán olasz kérdés és a francia második intervenció oly tervek rejt tartalékul, melyeknek...

Aból mi mainapság történik, ki lehet látni, hogy az olasz egység építlete alapján meg van ingatva és erővel kéne kell lennie, mely az örvény szélén fenntartja. A császári kormány közvetlen vagy közvetett úton igyekszik a megszállást...

Aból mi mainapság történik, ki lehet látni, hogy az olasz egység építlete alapján meg van ingatva és erővel kéne kell lennie, mely az örvény szélén fenntartja. A császári kormány közvetlen vagy közvetett úton igyekszik a megszállást...

A dolgok illetőn állásában éppen csodáljunk, ha az olasz király trónbeszédet nem tartott és a megnyitást Menabrea-ra bízta. — Menabrea ez alkalommal előadja az új miniszterium nehéz állását és fenntartja Olaszországnak azon jogát, hogy az egyházi államban intervenciót; mintau Franciaország közbelépett, a miniszteriumnak azon tette, hogy a veszély elhárítása után a csapatokat önként visszavonta, megakadályozta azt, hogy újabb idegen csapatok érkezzenek és megkönyvitett ezekben részben való visszaterése.

Együttal kihirdeti Menabrea a királynak a legújabbban coaromittáltaknak osztott kegyelmét. Azt hiszi továbbá, hogy azon állítás, miszerint egy Olaszország központján elszigetelten álló állam megnehezítene az olasz tartományok közötti közlekedést, nem egészen helyes; a diplomáciai működés sem volna ez által akadályozva. A római kérdés nem oldható meg erőszakosan, hanem csak az által, hogy garancia legyen. — A pápai szék csak Olaszország belsejében nyerhet tiszteletet és a pápa is csak itt nyerhet erős támaszt, de nem azon kívül. A miniszter takarékosagot ígér a nélkül, hogy a sereg szervezését illetően, és az egyeduralom barátai az fellebez, hogy hártanak el a veszélyeket.

— Londonból táviratozzák december 5-éről: A felsőház helybenhagyta az alsóháznak az abyssiniai hadjárat ügyében tett határozatát. Rüssel interpellál Franciaországnak egy állítólag Olaszországhoz küldött sürgöny ügyében, mely Civita-Vecchia kitarítása előtt a pápának biztonságát kívánja biztosítani, és azért az értekezlet követeli; az értekezletnek ezen alaptól elfogadhatatlannak mondja és azt állítja, hogy Angolország nem vehet részt ezen értekezletben.

— Florenczéből írják december 7-ikéről: A mai ülésen Desaretis, Ferraris, Nicotera és pártjuk haladéktalanul interpellálni kívánják, miéket fogja magát a kormány tartani, hogy a francia kormány részéről történt nyilatkozatok után a nemzet jogait és méltóságát fenntartja. Menabrea azt válaszolta: ő Rouher szavait, kinek kifejezéseit a kormányt annyira foglalkodtatták csak a távltörvény útján ismeri, ennélfogva kijelenti, hogy e pillanatban nem felelhet határozottan, míg a párisi követköt pozitív értesítést nem kap. Hettfőn más interpellációk ügyében fog felelni.

Torrearsa Menabreának tegnapielőtti beszédére fordítja a figyelmet. Olaszország nem zavarja meg a békét; de ne engedjen jogaitól. Menabrea azt válaszolja, hogy előadta a miniszterium intencióit, a római kérdés nagy nehézségekkel van egybekötve, a megoldást Olaszországnak és a pápának érdeke szükségessé teszi. Mérséklettel és a lhatatossággal el fogjuk érni egyszer célunkat.

VEGYES.

Az országos magyar köznevelési egyesület tegnap délután tartotta alakuló közgyűlését az akadémia palotájának Kisfaludy termében.

Ezen egyesületről annál szívesebben teszünk jelentést, mivelhogy annak intenciói a magyar nemzeti cultura feltételeivel szoros kapcsolatban állnak. Hazánkban a népnevelés jelenleg a nap kérdése. Arról innak, beszélnek, tanácskoznak mindenütt. Szükség tehát, hogy a fölébredt közszellem egy oly csatornába vezessék, mely az oktatásügyet egyenesen a nemzeti cultura közkincsévé változtatja. Ilyen csövek felé tör az országos népnevelési egyesület, melynek hivatását és feladatát az egylet közakarattal megválasztott elnöke, Schvartz Gyula ur, tartalmas és emelkedett előki megnyitó beszédében correct kijelölve, azt ezennel közöljük:

— Tisztelet közgyűlés! Mi, kik június havában ezen egyesület alakítására kezét fogtunk, egy pillanattig sem voltunk bizonytalanságban a felől, hogy vajjon tiszta, világos képzetben bírjuk e föltenni, és átérteni a célt, melyet elérni óhajtunk. Támogatni a magyar közoktatásügyet értelmileg, erkölcsileg, anyagilag, közvetlenül vagy közvetve, mint nemzeti ügyet, a vallásfelekezeti jogok és érdekek megsértése nélkül, — támogatni a magyar közoktatásügyet mint nemzeti ügyet oly mozzanatokra nézve, melyeket magának az állami törvényhozásnak sajátos politikai, egyházközpontjai, köznevelési állapotainak közepette önmagától nem csak hogy nem fedezhet, sőt még csak föl sem ismerhet alaposan. Nem hiszem, hogy valaki kétségbe kívánja vonni azon borderőt, melyet mi e mozzanatokra nézve a szabad társulásokhoz kamatoztatásának tulajdonítottunk; nem hiszem, hogy a reform barátaindijárt első pillanatra be ne látnák egy országos köznevelési egyesület szükségességét. Senki sem fogja ugyanis tagadhatni, miszerint a törvényhozás csak úgy fogja összes közoktatásügyünk reformját kellő korszerű alapon jó sikerrel keresztelvéthet, ha a törvényt közvetlenül, és lelkimeretes hűséggel magyar népeletünk benső szükségleteiből fogja tudni kiemelni, és azután, ha a törvényt megbotja, nem fogja engedni, miszerint az végrehajthatatlan vagy legalább végrehajthatatlan holt betű maradjon, hanem akarja és képes is a törvényt valódi úttérre tenni a nemzet életmű vezetésében, érzi, mely lüktet, gyűjt, szervez, érzi, mely vezényel és él.

Ámde, hogy menjen át vérebe egy egész nemzetnek a törvény, ha a nemzeti társadalom ezer meg ezer oldalról szívevényes életkörüi tömegesen nem bírnak, még mielőtt a törvényt végrehajthatnák, jobbá lenni annak szemléletül? Ha azon népreteg, mely a politikai élet terén a mozgató erőt magában foglalja, nem bír még megalkotni egy oly erős közvéleményt, mely a községi autonómia mellett döntő befolyású tömeg ellenzenvét kisinyli, lenéző könyörtelen magatartását a tanodával és a tanító személyzettel szemben kellőleg ellen-súlyozza? Tisztelet közgyűlés! a felől sokan tisztában vannak már e hazában, az a törvényhozás útját a közoktatásügyi reformban mi sem egyengethetné annyira mint köznevelési egyesületek, föltéve, hogy ez utóbbiak nem jöven ellenkezésbe semmi nagy rugóval népeletünknek, megtudnák szerezni a legnagyobb hatalmat, melyhez a közoktatásügyi reform folyamodhatik, a népszerűséget. De nem igen bírtak még megállapodást szerezni magunknak a reform barátai a föltét, hogy köznevelési egyesületeket alakítván, vajjon minő szervezeti föltételekkel, minő programmal kerüljék ki a vallásfelekezetek visszavonását, ha nem éppen feltékenységét?

Azóta, hogy mi a társulás terére léptünk, több oldalról tettek a közoktatásügyi reform buzgó barátai kísérleteket e földvány megoldására; többen mindegyik a maga fölfogása módja szerint. Mi, kik egész horderejében hiszünk átérzhetni a hazai közoktatásügyi reform minden legkisebb mozzanatát, meleg bensőséggel üdvözöljük e rokon kísérleteket; óhajtjuk a kezdeményezőknek a legbelterjesebb sikert: de nem pártolhatunk el azon alapszemlétektől, melyek bennünket egyesítettek. Mert meggyőződésünk, hogy hazánkban jelenlegi

állapotaink mellett csak oly egyesület nem fog elbénító összevettközésbe jönni minden pillanaton a vallásfelekezetekkel, és csak oly egyesület nem fogja a saját maga zsenge fejlődésébe mindjárt megindultakor belecsozni a politikai pártkérdések atkait, mely nem igényel magának jogkört az állam szerveztében, nem ölt magára hivatalos adminisztratív uton, mely fölkelti az ellenkezéskedést, hanem szabadkezű személyes köznevelési szervekötöttek és a sehonnai ki nem zárható önszemléltetés segélyével a statisztikai adatokat, s mely nem adminisztratív uton, hanem önálló önszemléltetés magántanulmányozás útján ismeren föl a nyomort köznevelési szervekötöttek, s nem politikai közegek segélyével óhajta nemzeti közlekesedés tárgyává avatni a tanoda, a tanítószemélyzet és a tanodaköteles gyermekek fölségelyezésének ügyét.

Üdvözlöm mint ezen egyesület elnöke a közoktatásügyi miniszter által javaslatba hozott népnevelési egyleteket: a mi egyesületünk nem fog ellentétbe jönni ezen nemes kezdeményezésekkel; a mi egyesületünk ugyanazon végzetül valja magának mint ők, csak hogy a népnevelési egyletek más eszközöket választottak az ügy érdekében óhajtandó, hogy a verseny, mely tán köztünk és köztük keletkezni fog, e fölfogásnak legyen folyomány: a fölfogásnak, mely részünkről azért választott magának külön utat, mert sem a szabad társulás, eszméjének érdekében, sem a hazai közoktatásügyi reform érdekében nem tartaná időmosnak magára zúdítani közvéleményileg még föl nem világozott érdekek harcának egész zivatart. Mi mindenk előtt be akarjuk várni, hogy minő képzetbe fogja lerakni törvényhozásának az állam jogviszonyait a vallásfelekezetekkel, és a politikai községgel szemközt: a jelenlegi status quo mellett mi nem mernénk magunknak mint egyesületnek oly jogokat igényelni, hogy mi akár valamely vallásfelekezeti, akár valamely politikai köztelben mint közjogi organum belevatkozhatassunk.

Távol attól, hogy politikai szint kölesönöz-nénk egyesületünknek, még sem tartanók észlelyes eljárásnak akként adni kifejezést minden politikai pártérdek fölé emelkedő semlegességünknek, miszerint merőben alaki föltétek, merő külsőségek miatt elriaszszuk a szabad társulás hatalmas eszközétől azon elemet, melyet a magyar népeletben a köznevelési föltételek eltiltani évenzedékek hosszú sora óta annyit tesz már mint a merev bürokratiszma belyegét nyomni magára a legszabadelvtűbb kezdeményezésre. Sajnos, hogy köznevelési ügy mint politikai állapotaink mellett súlyt kell feltettünk az ily esetlegességre: de midőn ezt tesszük, kizárunk minden szűkebltséget és egész lehető legszelebb alapon kívánjuk kamatoztatni ezt az eszmét reform!

A közgyűlésen a pesti intelligencia számos tagja volt jelen, s egyaránt érdekes részletekben folyt le. A választmány, s a tisztikar is ez alkalommal választatván meg, az alapszabályok végelegesen elfogadtattak.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

T Ö Z S D E.

Table with financial data including exchange rates (Pesti áru- és értéktőzsdé), bank rates (Magyar értékpapírok árkelele), and market prices (Bécsi börze, Részvények, Elsőbbiségi kötvények).

H I R D E T É S E K.

Advertisement for 'ÓRANGYAL TANÍTÓ ÉS IMÁDSÁGOS KÖNYVECSKE' by GYERMEKEK SZÁMÁRA, featuring 'JAIS EGYED UTÁN' and listing prices for various editions.

Advertisement for 'ERŐSÍTŐ ITAL' (Tonic Wine) by Bertalan úr, listing various agents and distributors across different regions.

Advertisement for 'TANÜGYI FÜZETEKRE' (Teacher's Notebooks) by CORZAN-AVENDANO GÁBOR, published by Dr. Császár Károly, listing prices and contact information.

Vertical text on the right edge of the page, including '1867.', 'Egész...', 'FÜG...', and other fragments.